

"Istarska Riječ"
 Izlazi svakog četvrtka uveče.
 Svakog drugog četvrtka donosi
 literarni prilog, "Mlađi Istran".
 Preplaća za časopisno iznajma
 15—lira na godinu; a za
 iznajmljivo 25—lira. Ured-
 nistvo i uprava: Istra: Tri-
 (Trieste) — Via S. Francesco
 d'Assisi 20/1. Telefon: 11-57

Oglasni stope 4 lira
 za svaki centimjer viseće
 u širini jednoga stupca. Za vidi-
 katu uobičajeno uviđenje daje se značna
 popust prema pogodbi. Plaća-
 se u istjelu u Trstu. Dopis-
 se uštu u rednju, a zemar
 upravi. Nefrankirana se pisma
 ne primaju, a nukopisi za se-
 vicijeći se u kojem slučaju.

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za posku, gospodarstvo i politiku Istarskog Baroda.

"Slogom rastu male stvari, a nestoga sve pokvariti." — Narodna poslovica.

Nova riječ

U nas se danas najviše piše i govori o — kolonijama. To je nova riječ, koja prožinjavaju čitavu fašističku Italiju: od dina Sicilije pa do Alpi. Agitacija u tome smislu raste i jača se iz dana u dan, jer tako hoće preporoditelj novitati: g. Mussolini. On je više puta kazao, da nesamo što je Italija prema tada, da bi mogla izravnati tolike milijune Italijana, već da u njenom tlu nemaju ugljena ni željeza, ni drugih surovina na potrebiti jednoj zemlji, koja hoće da podigne svoju industriju. Tih, tako potrebni surovina ima pak u drugim zemljama, na preteki, i Mussolini hoće, da Italijani idu u te zemlje, ali ne kao dugi već, kao gospodari.

Italija se je ujedinila kasno: tek prije desetdeset godina, Engleska i Francuska imale su već davno prije svoje jačke mornarice, pa im nije bilo teško da se osvoje neke bogate zemlje u Aziji, Africi i Australiji. Što je bolje ostalo iz njih, to je kasnije uzeila Njemačka, tako da je Italija ostalo vrlo malo da bira. Prije četrdeset godina ušla je u Abisiniju, ali se i danes godina poslije, nakon krvave bitke kod Adue, gdje je pao do 4000 mrtvih Italijana, morala da povuče gotovo do samoga mora.

God. 1911. osvojila je Tripolis, ali i u toj zemlji imala je toliko okapanja, da se nije moglo ni pomisliti na pravu u se isti življivi kolonizaciju.

Cini se, da će se na tome raditi od ada, jer je to osobita želja predsjednika g. Mussolinija. On hoće, da se štovi: Italijana odseli u Tripolis i da ondje obraduju zemlju i time da korišću i sebi i materi zemlji.

Ali to sve ne dostaje. Italijana, koji su prisiljeni da traže svoj kruh u svijetu, imaju mnogo više nego li bi ih mogla primiti Tripolitanija i Abisinija. Treba nam znati, da pučanstvo Italija navrste svake godine za pola milijuna duša, pa je od prijeke potrebe, da se i za svatjeg svjetlosti nadje jedno mjesto pod suncem.

Družalo se, da će poslije rata i Italija pobiti koju od onih njemačkih kolonija u Aziji ili u Africi, no te se nade izjaučile: njemačke su kolonije prešle u engleske ruke, a Italija nije dobila ništa.

Ali sad dolazi g. Mussolini i traži za Italiju nove kolonije. Koje? — to se još sada ne zna, ali svakako on hoće da ih ima.

Pri tom se mnogo pozivlje na Rim i na nekadašnji posjed Rima, naročito na zemlje oko Sredozemnoga mora. Taj nenadani preokret italijskoj politici uvelike uznemiruje Francuze, koji imaju na Sredozemnom moru velikih interesa. Maroko, Alžir, Tunis — u tim su zemljama oni sada gazde, pa se hoće, da ih ne bi kogod od onuda gurnuto. Najviše se boje zbog Tunisa, gdje imaju već sada vrlo mnogo Italijana.

Zabrinutost Francuze izbila je i u sredini dana na vidjelo. Već se od nekoliko vremena šire glasino o diobi Albanije i Austrije. Albanija imala bi se pojaviti između Italije i Jugoslavije, a Austrija između Italije i Čehoslovačke. Međutim izgleda, da su sve te glasine pretjerane, jer Italija nema onih namjera, koje joj pripisuju Francuzi. Još se ne misli ni na kakvu diobu Albanije ni Austrije, i već je najednom iskršla druga glasina: da Italija i Engleska hoće da izmedju sebe podijele carstvo negdašnjega abisinskog za cara Menelija. Francuzi vele, da oni imaju u Abisiniji svojih velikih interesa, pa su se u svojim novinama na daleko i na široko raspisali o toj stvari i zatražili, da se kod Lige naroda uloži protiv takova pokusaja, prevedi. Nedjutim su se odmah pozurili Englezzi, da Francuskog vlasti dokazuju, kako su te uč radni o kakvoj diobi Abisinije, već samo o jednom italo-angleskom ugovoru o zaštiti interesa našeg naroda u onoj zemlji.

Ima oblačića na ovom našem evropskom nebnu, i niko ne zna, što ti oblačići će se kriju.

Kako da se naš seljak izvuče iz sadašnje nevolje?

Naši seoski gospodari, siromašniji i bogatiji, upravo zdvajaju nad svojom budućnosti, otkad ne mogu doći do novca, koji im je neophodno potreban u gospodarstvu. Nije ni čudo. Gospodar mora da podmiri bezbrojne poreze, nавesti razna sjemenja, umjetni gnjuti, kupi ovo i ono za kuću i gospodarstvo. Sve što on nabavlja je preskupo prema onom, što prodaje. Naš istarski

seljak mora sve svoje proizvode dati ispod cijene,

ako ih uopće može prodati. Vino, blago, perad, jaja itd. — sve je danas (prema cijenama u dučanu) vrlo jetfino, pa ne bi moglo pokriti ni predratne potroze našeg seljaka, a kamo li današnje.

Seljak se je ranije ipak naučio na srednjem, sigurnijem životu. Ako se u proljeće zadužio, u jesen bio se odužio. Onda je mogao sve unvrijeti, mogao je dobiti i zarade. Ono, što je kod seljaka trebalo, nije bilo tako razmjerno skupovo, kao danas.

Kako je poznato,

Istra je bila očuvanje siromašna, pasivna zemlja.

Istra nije nikada mogla prehraniti svoje pučanstvo. Ali unatoč toga naš seljak je rado živio na svojoj i radijšnici skupi grudi i nekako sastavlja kraj s krajem.

Za vrijeme svjetskog rata seljak je imao vanrednu priliku, da po visokim cijenama proda svoje proizvode, naravno, marvu. Tada su se mnoge naselje sela riješile dugova. To je jedino dobro uza sva ona teška i mnogobrojna zla. Ali ipak

rat je do temelja uzdrimao naša seoska gospodarstva.

Poslije rata mnogi nisu mogli da se odmah snadju, jer se iz temelja izmiješala gospodarska situacija. Sastavili su druge bile gospodarske smjernice u novoj državi, i da po visokim cijenama proda svoje proizvode, naravno, marvu. Tada su se mnoge naselje sela riješile dugova. To je jedino dobro uza sva ona teška i mnogobrojna zla. Ali ipak

rat je do temelja uzdrimao naša seoska gospodarstva.

Jedna od najvećih nesreća, koja nas tisti sve od početka rata do danas, jesti da se nismo odučili od rasipnosti i prevelikih troškova. Mi svi trošimo i danas kao i onda, kada smo imali punu džepove novaca. Imamo načinost i sada lijepe broj naših seljaka, koji

svake nedelje i sijmenog dana idu u gostionice

na objed i piće, kao i prije nekoliko godina, kad su imali u džepu toliko hiljadarka gotovog novca, koliko dana duga. Tako razuman gospodar ne radi, put, koji nas vodi k gospodarskom ozdravljenju i podignuću. A do toga može da nas doveđe samo intenzivno i razumno gospodarstvo.

Danas nitko ne će da se odjive onako, kako su se odjivali naši starici,

a to je zlo. Dok su se naši starici odjevali domaćim suknjom i platnom, bilo je više jakih kmetinstava, manje srodstine. Sa "modernom" gradskom robom uvkula se u naše seoske domove i teta bijeda. Uslijed toga nije ni čudo, da se koristi našem seljaku, ali za sada to nije potrebno. Dosta je i ovo, da počemo, kako imas u naši još dosta dobra, što danonice propadaju naša seljaka imanja.

Naj je seljak proživio u ovih sedam godina mnogo abnormalnih pojava. Kad je bilo novaca više, onda su bili i njemu manji porezi, a kad je nestalo novca, onda su narasli porezi, a da bude zlo veće, u mnogim se krajevinama bude zlo veće, u mnogim se krajevinama tako

nemilosrdno užeravaju porezi, da se seljaku oduzimaju iz staje i posljednja kraljica,

ta jedina seljačka nada, mjesto da mu se produži rok isplate.

Mogli bismo nabrojiti više takvih slučaja, koji su našeg seoskog gospodara, ubijali i zatrali, ali to nije potrebno, jer to svak zna. Zadržati ćemo se na drugom pitanju, kako da se izdaje iz poratnog zla. Ako se ni naš seljak nije dovoljno naučio iz ratnih i poratnih prilika, to još ne znači, da i nadalje treba da stoji prekršteni rukti i da užaludno čeka nekakvu pomoć.

Treba uvažiti, da je danas naše seosko zaduženo preko glave, da mu se gospodarstvo ne isplaćuje i da iz gospodarstva ne može da pokrije ni najnužnije svoje potrebe. Seoska gospodarstva nazaduju i zato, što nemojuju ljudi novaca da nabave ono najnužnije za obradivanje zemlje.

Seljak kuša da probije taj željezni obruč, kojim je okovan, pa

traži spas u tudjem svijetu,

u Kanadi i Braziliju, ali nažalost tamo su mnogi stradali i rijetki su oni, koji su naši spas.

Radi toga našim ljudima ne preostaje drugo, nego da se pouzdaju u se i u svojoj ključu, pa da u svojoj zemlji traže spas i u Ameriku. Ako do sada nisu bili toliko mudri i oprezni, da bi bili za vremena stvorili gospodarsku organizaciju, koja bi sadržavala sve vrste poslovnih, marvanih i prodajnih zemalja, to još ne danas nije prekasno. Usprkos toga moramo napomenuti, da je krajnji čas da naš seljak počne raditi sam za sebe i to

na zadružnim temeljima.

U Istri imade još dosta neispravnih vrela prihoda i zarade. Samo treba da ih potražimo i da se latimo svega, izgleda možemo da izvadimo koju liricu. **Osim toga moramo i svoje izdatke da smanjimo.** Ako to učinimo, onda će nam i manji prihod biti dobra okrpa. Nemamo

ludo juriti i propasti i skršteni ruku čekati „bolja vremena“.

Uz zlatinu, predratna vremena, kad je naš čovjek svoje izdatke pokriva sa vinskiim proizvodima, daleko su za hranu, i da bude druga, slijedeća godina. Jedino znadu, da bi ovo teško stanje još dugo mogla da potraje. Inače sva je srča u tome, da je naš narod strpljiv i nažalost marvu. Tada su se mnoge naselje sela riješile dugova. To je jedino dobro uza sva ona teška i mnogobrojna zla. Ali ipak

rat je do temelja uzdrimao naša seoska gospodarstva.

Nažalost, predratna vremena, kad je naš čovjek svoje izdatke pokriva sa vinskiim proizvodima, daleko su za hranu, i da bude druga, slijedeća godina. Jedino znadu, da bi ovo teško stanje još dugo mogla da potraje. Inače sva je srča u tome, da je naš narod strpljiv i nažalost marvu. Tada su se mnoge naselje sela riješile dugova. To je jedino dobro uza sva ona teška i mnogobrojna zla. Ali ipak

rat je do temelja uzdrimao naša seoska gospodarstva.

Jedna od najvećih nesreća, koja nas tisti sve od početka rata do danas, jesti da se nismo odučili od rasipnosti i prevelikih troškova. Mi svi trošimo i danas kao i onda, kada smo imali punu džepove novaca. Imamo načinost i sada lijepe broj naših seljaka, koji

rat je do temelja uzdrimao naša seoska gospodarstva.

Jedna od najvećih nesreća, koja nas tisti sve od početka rata do danas, jesti da se nismo odučili od rasipnosti i prevelikih troškova. Mi svi trošimo i danas kao i onda, kada smo imali punu džepove novaca. Imamo načinost i sada lijepe broj naših seljaka, koji

Ružan običaj

Taru nas razne brige i skribi, prate nas svakojake nedaće, pa u tako lošem položaju nitko ne pomislijam, da smo mnogočemu i sami krivi. Vremena su teška i ozbiljna, zapadamo danonice u sve veću bijedu, trčalo bi da započne ispravljati razne pogreške, koje uvelike pogoršavaju naše stanje.

Vodi nas najiskrenije nastojanje i najvrću želja, da pomognemo narodu liječiti rane, prouzročene raznim pogreškama i zlim navikama, koje i mi ovdje izlazemo i u dobroj namjeri žigamo.

Već smo u više navrata iznijeli mnoge društvene bolesti, koje traju naše narodno življenje. A i danas ćemo to učiniti, da pokažemo na jednu grdu naviku kod našeg naroda, koja ga materijalno i duševno upropasćuje.

Stari je običaj, da se mladići veseli i pjevaju pri odlasku na novočenje i u vojništvo. To nije nikakvo zlo, kad bi sve islo umjereno i kratkim korakom. Ali dok se kod mnogih naroda taj običaj, obavi u dva sama dana, i to trijezno i bez buke, kod nas prelazi u ludovanje i nerazborito trošenje novaca. Osam dana pred novočenjem planiraju se i bećari. Po našim selima čuje se neprestana vika i buka. Čitave procesije preterano veselih i naptih mladića obilazi jednu gospodiju za drugom. U svaku treba ući, svadje treba ispititi nekolicu dupljaka bez ikakve potrebe i smisla. Napaja se pri tome rođakje, prijatelje i znance. Naručuje se gojegod i zajednički objeđi, gdje se tako dje i neumjereno jede. To pjiančevanje i plandovanje prekoracuje svaku mjeru. — Pije se i po danu i po noći, pleše se i u ludo razbacuje novac usprkos našoj nevolji i bijede u obitelji.

„Ali tako su radili naši stariji. Zato se — vele naši mladići — stari običaj ne smije da zatre. Roditelji nemaju ni prebijene pare, u kući se oskudjeva, a negde je i gladuje, — ali sin, koji ide na novočenje, treba da troši i razbacuje; — on mora doći do novaca, zato se u tu svrhu novac čak i pozajmljuje. Pijanje i razbacivanje traje do novočenja, a produljuje se i razbacivanje traje do nove godine. Budući svi mladići iz selja ne odlaze istoga dana zajedno u vojništvo, nego postepeno prema vrsti oružja i mjestu, kuda je vojnik naznačen, ađe Jovo, nanovo! Svakog se pojedinačno isprati, za svakoga se posebice troši i razbacuje; to ispratičavanje i ludo trošenje u piće i jelo nikako ne će da prestaje.

Strana je to i ružna ljaga kod nas. Mladež se pri tome tjelesno i duševno kvariti, a čitave obitelji zalaze u dugove, pa gospodarski potpuno propadaju. Poznato nam je, da je jedan otac, koji je ispratio sina u vojništvo, potrosio par dana pred njegovim odlaskom samo paži pješčanog petstotinu lira! Pri tome uopće nije ni imao novaca, nego ih je pozajmio.

Oj mladeži, kuda brodiš, — roditelji; radi čega upropasujete sebe i svoje obitelji trošeći bez smisla i potrebe?! Zar ne bi bolje i pametnije bilo, kad bi onaj novac, što se u ludo potroši uzeo mladiću sobom, te bi mu dostajalo za vrijeme dok je u vojništvo za eventualne potrebe?

Naposljetku treba da napomenemo, da imade kod nas vrijednih i čestitih mladića, koji se ozbiljno ponašaju, te se opiju, a niti ludo razbacuju novac kad postaju vojnici. — Ali ovih je malo. Stavise: gdjegod se događa, tu se ostali mladići ovakvima rugaju, jer se ne ča da upuštaju u pjiančevanje i buku. To je žalosna i nadasne ružna činjenica! Ugleđajmo se radije u pametne mladiće, zatim u druge narode, kod kojih taj običaj ne pretazi granice umjerjenosti i pristojnosti. — Opametimo se i ne trošimo u ludo novac! Ne plandujmo bez potrebe, te se okanimo ružnim navika i štetnih običaja! To nije na čast, nego na sramotu!

Na posao dake junak tko je!

